

Comisiwn Ffiniau
i Gymru

Boundary Commission
for Wales

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Adroddiad Blynyddol 2023/24

Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg neu yn Saesneg.

© Hawlfraint y Goron 2024 – Gallwch ail-ddefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim ar unrhyw ffurf neu mewn unrhyw gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld y drwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost i: psi@nationalarchives.gov.uk, Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau mewn cysylltiad â'r cyhoeddiad hwn atom i cffg@ffiniau.cymru Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael ar ein gwefan yn www.comffin-cymru.gov.uk

Cynnwys

Pennod 1	Rhagair	04
Pennod 2	Cyflwyniad	06
Pennod 3	Amcanion	09
Pennod 4	Canlyniadau	10
Pennod 5	Cyllideb a Gwariant	11
Pennod 6	Rhaglen Waith ar gyfer 2024/25	13

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023-24.

Roedd y prif weithgareddau yn ystod 2023-24 yn canolbwyntio ar gyhoeddi'r Adroddiad Argymhellion Terfynol yn ogystal â chyhoeddi'r sylwadau a gafwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori terfynol.

Tua diwedd y flwyddyn ariannol, dechreuodd y Comisiwn ar ei ymarfer gwersi a ddysgwyd yn seiliedig ar ei brofiadau yn ystod Adolygiad 2023.

Yr Anrhydeddus Mrs Ustus Jefford DBE

Dirprwy Gadeirydd

Cyflwyniad

Y Noddwr

1.1 Mae'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yn Gorff Cyhoeddus Anadrannol ymgynghorol a chaiff ei noddi a'i ariannu'n gyfan gwbl gan Yr Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau. Mae'r Arglwydd Ganghellor yn penodi'r Dirprwy Gadeirydd, ac mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn penodi aelodau'r Comisiwn, y Comisiynwyr Cynorthwyol, a'r Ysgrifennydd i'r Comisiwn (gweler yr Aelodau isod).

Y Comisiwn

1.2 Mae'r Comisiwn wedi ei sefydlu o dan adran 2 ac atodlen 1 Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd). Mae'n gorff annibynnol, anwleidyddol, a chwbl amhleidiol. Nid yw'r Comisiwn yn ystyried ffactorau gwleidyddol ac ni chaiff effeithiau argymhellion y Comisiwn ar batrymau pleidleisio yn y dyfodol eu hystyried.

1.3 O 1 Ionawr 2002, mae swyddogion Ysgrifenyddiaeth Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (CFFDLC), a leolir yng Nghaerdydd, wedi staffio Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn Ffiniau hefyd. Er bod adeiladau a rhai adnoddau staff yn cael eu rhannu, mae'r ddau Gomisiwn yn gweithredu'n annibynnol ar ei gilydd.

Aelodau

Llefarydd Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd ex-officio pob un o'r pedwar Comisiwn Ffiniau Seneddol yn y Deyrnas Unedig. Mae penodi'r Llefarydd yn pwysleisio annibyniaeth, amhleidioldeb, a natur anwleidyddol y Comisiynau. Nid yw'r Llefarydd yn cyfrannu o gwbl at gynnal adolygiadau. Mae'r Dirprwy Gadeirydd, sy'n llywyddu'r cyfarfodydd, yn Farnwr yn yr Uchel Lys: sef yr Anrhydeddus Mrs Ustus Jefford. Yr Aelodau yw Mr Huw Vaughan Thomas CBE a Mr Sam Hartley (y ddau wedi'u penodi o 05 Hydref 2020).

1.5 Caiff y Comisiynwyr eu penodi'n rhan-amser a byddant yn cyfarfod pryd bynnag y bydd y rhaglen waith yn gofyn am hynny. Talwyd ffi ddyddiol i Aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Dirprwy Gadeirydd) a gytunwyd arni gan yr Adran Nawdd gyda Thrysorlys EF, ar gyfer gwaith a wneir ar ran y Comisiwn ac ynghyd â'r Dirprwy Gadeirydd, mae ganddynt yr hawl i adennill unrhyw dreuliau (megis teithio a chynhaliaeth) a ysgwyddir wrth wneud gwaith i'r Comisiwn.

1.6 Mae'r Comisiwn wedi sefydlu Cod Ymarfer a Chofrestr o Fuddiannau Aelodau, sy'n cael eu diweddarau'n flynyddol. Mae copïau o'r dogfennau hyn ar gael ar gais.

1.7 Mae gan y Comisiwn ddau aseswr statudol. Un ohonynt yw'r Bwrdd Ystadegau (a gynrychiolir gan yr Ystadegydd Cenedlaethol), a'r llall yw Cyfarwyddwr Cyffredinol Arolwg Ordnans. Cynrychiolir y ddau gan ddirprwyon dynodedig yng nghyfarfodydd y Comisiwn.

1.8 Mae'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet hefyd yn penodi Ysgrifennydd i'r Comisiwn. O dan drefniadau'r Ysgrifenyddiaeth ar y cyd, mae'r Ysgrifennydd, Mrs Shereen Williams MBE OStJ DL hefyd yn Brif Weithredwr CFfDLC.

1.9 Swyddogaeth yr Ysgrifenyddiaeth yw gwasanaethu a chynorthwyo'r Comisiynwyr wrth iddynt gynnal eu hadolygiadau a gwneud eu penderfyniadau. Mae'r Ysgrifenyddiaeth wedi'i lleoli yn swyddfeydd Ysgrifenyddiaeth CFfDLC yng Nghaerdydd a chysylltir â'r Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau a Llywodraeth Cymru ynghylch staffio ac adeiladau. Mae'r gydberthynas waith hon yn dod o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth rhwng y ddau Gomisiwn a'u cyrff noddi priodol.

Dyletswyddau statudol

1.10 Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw parhau i adolygu dosbarthiad seddau mewn etholiadau Seneddol, cynnal adolygiadau rheolaidd o ffiniau etholaethau Seneddol a llunio adroddiadau gydag argymhellion i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd).

1.11 Gwnaeth Deddf Etholaethau Seneddol 2020 newidiadau sylweddol i'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu dosbarthiad seddau Seneddol.

1.12 Hefyd, dynododd y Ddeddf etholaeth Ynys Môn yn 'etholaeth warchoddedig', cyflwynodd rheol 'awtomatigrwydd' ar weithredu argymhellion y pedwar Comisiwn Ffiniau a gwnaeth newidiadau i'r broses ymgynghori.

Amcanion

Amcan Cyffredinol

2.1 Parhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin yn barhaus.

Amcan Penodol ar gyfer 2023/24

2.2 Dyma oedd yr amcanion ar gyfer y Comisiwn yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24:

- Cyflwyno'r Argymhellion Terfynol ar gyfer Adolygiad 2023 erbyn diwedd Mehefin 2023.
- Cyhoeddi pob copi caled a dogfennau electronig ar gyfer cyhoeddi'r Cynigion Terfynol;
- Paratoi a chyhoeddi'r holl ymatebion ysgrifenedig a gafwyd yn y trydydd cyfnod ymgynghori ar y cynigion diwygiedig;
- Cyflawni ymarfer 'Gwersi a Ddysgwyd' erbyn diwedd Rhagfyr 2023.
- Paratoi adroddiad ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn ystod 2023-24 a fydd yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg ac yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Comisiwn.

Safonau'r Gymraeg

2.3 Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi cwbl ddwyieithog. Bydd yr holl ddogfennau swyddogol a gyhoeddir gan y Comisiwn ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth gan unigolion a sefydliadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Canlyniadau

Cyfarfodydd

3.1 Cynhaliwyd 1 cyfarfod o'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn ariannol. Roedd y cyfarfodydd yn canolbwyntio ar ystyried y gwersi a ddysgwyd o Adolygiad 2023, ac ystyried yr Adroddiad Blynyddol ac Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg. Roedd y Comisiwn hefyd yn bresennol ac yn cymryd rhan yng nghyfarfod blynyddol Comisiynau Ffiniau'r DU ym mis Rhagfyr 2023.

Y Gymraeg

3.2 Cafodd adroddiad blynyddol y Comisiwn ar weithredu Safonau'r Gymraeg ei gymeradwyo a'i gyhoeddi.

Gwybodaeth

3.3 Mae'r Comisiwn yn sicrhau bod cymaint o wybodaeth ar gael i'r cyhoedd ag sy'n ymarferol drwy'r wefan (www.comffin-cymru.gov.uk). Ymatebir i geisiadau am wybodaeth nad yw ar gael ar y wefan. Mae'r Comisiwn wedi gosod targed o 20 diwrnod ar gyfer ymateb i geisiadau o'r fath. Yn 2023-24, cafodd y Comisiwn 11 o geisiadau am wybodaeth a chawsant i gyd ymateb o fewn 20 diwrnod. Mae hyn yn cymharu â 5 cais a gafwyd yn 2022-23.

Cyllideb a Gwariant

Gwariant mis Ebrill 2023 hyd at fis Mawrth 2024

4.1 Mae Tabl 1 yn cymharu'r gwariant gwirioneddol â'r gyllideb, yn ystod y flwyddyn ariannol a gwmpesir gan yr adroddiad hwn.

Tabl 1 – Cyllideb a Gwariant

Elfen y Gyllideb	Cyllideb (£)	Gwirioneddol (£)
Cyflogau Staff	152,500	154,310
Ffioedd Comisiynwyr	5,408	2,275
Adeiladau'r Swyddfa	39,000	38,344
Teithio a Chynhaliaeth	1,500	1,372
Lletygarwch	0	220
TG a Thelathrebu	21,472	21,895
Costau Adolygu Eraill*	35,120	36,342
Cyfanswm	255,000	254,758

*yn cynnwys y cyfryngau a hysbysebu, hyfforddiant, postio, argraffu a chyfieithu.

4.2 Mae Tabl 1 yn dangos, ar gyfer 2023-24, fod y Comisiwn Ffiniau wedi tanwario ei gyllideb o £242.

4.3 Roedd cyflogau staff ychydig yn uwch na'r amcangyfrif o ganlyniad i recriwtio aelod ychwanegol o staff ran o'r ffordd drwy'r flwyddyn. Bu tanwario o ran Ffioedd y Comisiynydd gan fod angen llai o gyfarfodydd nag a amcangyfrifwyd. Roedd y ffaith bod cyfarfodydd y Comisiwn yn cael eu cynnal o bell hefyd yn golygu nad oedd fawr o angen am Deithio a Chynhaliaeth.

4.4 Roedd costau adolygu yn uwch na'r amcangyfrif gan fod cost cyfieithu sylwadau yn sylweddol fwy na'r amcangyfrif. Yn ogystal, roedd costau ar gyfer cyngor cyfreithiol a phrynu caledwedd TG newydd yn fwy na'r amcangyfrif.

Ffioedd a Threuliau Aelodau

4.5 Yn ystod 2023-24 hawliwyd y ffioedd a'r treuliau canlynol gan Aelodau'r Comisiwn:

Aelod	Ffioedd	Treuliau
Mr H V Thomas	£506	£230
Mr S Hartley	£1,769	£1,053

Rhaglen Waith ar gyfer 2024/25

5.2 Amcanion penodol y Comisiwn yn 2024/25 fydd:

- Cynnal unrhyw weithgareddau ac argymhellion o'r fath sy'n deillio o ymarfer Gwersi a Ddysgwyd yn Adolygiad 2023 i baratoi ar gyfer Adolygiad 2031.
- Paratoi adroddiad ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn ystod 2023-24 a fydd yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg ac yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Comisiwn.
- Adolygu'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth rhwng Comisiwn Ffiniau i Gymru – Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru – Llywodraeth Cymru – Yr Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau.
- Cwblhau'r ymarfer adleoli swyddfa.

Cyllideb

5.3 Er mwyn gallu cyflawni'r amcanion a restrir yn 5.1 uchod, dyrannwyd cyllideb o £230,000 i'r Comisiwn ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25.

Comisiwn Ffiniau
i Gymru

Boundary Commission
for Wales

Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth, negeseuon e-bost a galwadau ffôn yn Gymraeg neu yn Saesneg. I gysylltu â'r Comisiwn, ysgrifennwch i:

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Llawr Gwaelod, Tŷ Hastings, Llys Fitzalan,
Caerdydd, CF24 0BL

Ffôn: +44 (0)29 20464819
Ffôn: +44 (0)29 21055521 E-
bost: cffg@ffiniau.cymru

© Hawffraint y Goron
2024